

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اخلاق حقوقی

مهدى حسن زاده

عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه قم

سرشناسه	:	حسن‌زاده، مهدی، - ۱۳۵۰
عنوان و نام مولف	:	اخلاق حقوقی / مهدی حسن‌زاده.
مشخصات نشر	:	قم: دانشگاه قم، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۹۶ ص.
شبک	:	978-600-8436-48-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	اخلاق حقوقی
موضوع	:	Legal ethics
موضوع	:	اخلاق حقوقی -- ایران
موضوع	:	Legal ethics -- Iran
شناسه افزوده	:	دانشگاه قم
شناسه افزوده	:	University of Qom
ردی بندی کنگره	:	K۱۲۶
ردی بندی دیوبی	:	۳۴۰/۰۲۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۹۷۷۶۷۹

انتشارات دانشگاه قم

عنوان: اخلاق حقوقی

نویسنده: مهدی حسن‌زاده

چاپ و صحافی: هوشنگی

ناظرفنی: علیرضا معظمی

طراح جلد: احمد رضا حیدری

صفحه آرا: حسین معظمی

نوبت و سال چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰

بهاء: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۳۶-۴۸-۵

آدرس الکترونیکی: Publication@ Qom.ac.ir

کلیه حقوق مادی و معنوی برای ناشر محفوظ است.

قم، بلوار الغدیر، دانشگاه قم، اداره چاپ و انتشارات دانشگاه

تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۰۳۳۴۵ - ۰۲۵-۳۲۱۰۳۳۴۴

پیشگفتار

وقتی باخبر شدم با تصمیم گروه حقوق، مقرر شده از بین دروس اختیاری، درس «اخلاق حقوق و قضاء» به دانشجویان، ارائه شود و مدیر محترم گروه، تدریس این درس را به اینجانب پیشنهاد کرد، این نگرانی فکرم را مشغول کرد که با توجه به فقدان منابعی که به طور خاص و به نحو مفصل به این موضوع پرداخته باشد، آیا می‌توان محتوایی فراهم کرد که با تمرکز بر سرفصل‌های مصوب این درس، قابلیت تدریس یک درس در یک نیم سال را داشته باشد؟ با قدری تأمل، به پاسخ مثبت این سوال رسیدم و به تدریس این درس، علاقمند شدم.

موضوع اخلاق حرفه‌ای به عنوان یکی از شاخه‌های اخلاق کاربردی، در منابع خارجی، مورد توجه قرار گرفته است. اما در ادبیات علمی داخلی، توجه جدی ای به این موضوع نشده است و جز منابعی که در آن به بیان تکالیف و رفتارهای حرفه‌ای برخی از مشاغل حقوقی از قبیل قضاویت و وکالت پرداخته شده است، منبع قابل توجهی که در آن تلاش شده باشد، مسائل اخلاقی جامعه حقوقی، بحث و بررسی شود، یافت نشده است.

در نخستین دوره‌های تدریس این درس، روش‌های مختلفی به کار گرفته شد، تا به تدریج به وضعیتی مشخص و مناسب رسید. اما همواره با سوال دانشجویان در خصوص منبع برای مطالعه، مواجه بودم و پاسخ مشخصی برای این سوال و درخواست نداشتیم و کمبود منبع مناسب و قابل استفاده در این موضوع، احساس می‌شد. همین احساس وادرام کرد به فکر تدوین متنی متناسب برای مطالعه دانشجویان دوره کارشناسی در این درس باشم.

در تدوین چنین متنی لازم بود به نکاتی توجه می‌شد، از جمله این که می‌بایست بر موضوع درس که مطالب اخلاقی مربوط به جامعه حقوقی بود، تمرکز می‌شد و از طرح گسترده و تفصیلی مطالب اخلاقی عمومی، خودداری می‌شد. از طرف دیگر، لازم بود در بیان مطالب از ادبیاتی آسان و روان و قابل فهم برای دانشجویان دوره کارشناسی، استفاده می‌شد و از طول و تفصیل‌های غیر ضرور و پیچیدگی‌های گفتاری که کار فهم مطالب را برای دانشجویان این دوره، دشوار می‌کند، اجتناب می‌شد.

در جامعه‌ای که تعالیم دینی، حاکم باشد، همه مظاہر اجتماعی از جمله اخلاق، از دین تأثیر می‌پذیرد. در جامعه ما نیز که دین اسلام بر همه جوانب فردی و اجتماعی، حاکمیت دارد، اخلاق عمومی و همچنین اخلاق حرفه‌ای تحت تأثیر آموزه‌های این دین قرار دارد و اخلاق حقوقی هم از این تاثیرات مستثنی نیست.

مجموعه حاضر، حاصل تلاش نویسنده با رعایت نکته‌های یاد شده است و تقدیم می‌شود به جویندگان دانش حقوق، به امید این که همواره در کنار کسب علم و دانش، به تعالی و رشد اخلاقی و کسب صلاحیت‌های اخلاقی بالاتر نیز مشغول باشند و با کسب درجات بالای تخصص و تعهد، انسان‌هایی مفید برای جامعه خود باشند.

همچنین امید دارد با رواج این درس در همه دانشکده‌های حقوق و اهتمام جدی به مباحث اخلاقی در این دانشکده‌ها، شاهد تلاش بیشتر این مراکز در تربیت حقوقدانان متوجه که صلاحیت علمی و اخلاقی را به صورت توأم کسب می‌کنند، باشیم.

فهرست مطالب

۱	گفتار نخست: کلیات
۷	- مفهوم اخلاق حقوقی
۸	- ضرورت مباحث اخلاقی در دانشگاه و در رشته حقوق
۸	الف- نیاز دائمی انسان به تزکیه و تهذیب نفس
۹	ب- ضرورت همراهی تعلیم و تزکیه و توأم بودن تخصص و تعهد
۱۱	ج- خطر آسیب‌های اخلاقی در مشاغل حقوقی
۱۲	۳- مقررات انتظامی مشاغل حقوقی و رابطه آن با اخلاق حقوقی
۱۷	گفتار دوم: ضرورت‌های اخلاقی مربوط به عموم مشاغل حقوقی
۱۷	۱- صلاحیت اخلاقی
۲۰	۲- خطر مادیگرایی و اولویت یافتن مسائل مالی
۲۵	۳- احتراز از فساد و تخلف مالی
۳۰	۴- رعایت حرمت اشخاص
۳۴	۵- عدالت خواهی و حق طلبی و پای بندی به قانون
۳۶	۶- توجه به برتری اخلاق بر حقوق
۴۰	۷- اجتناب از سوء استفاده از دانش حقوقی
۴۳	۸- رعایت عفت و تقویا در مواجهه با نامحرم
۴۵	۹- اجتناب از مراوده و تغیرات نامناسب
۴۷	۱۰- تکلیف حفظ اسرار
۴۹	۱۱- نظم و انضباط
۴۹	۱۲- ظاهر و پوشش مناسب
۵۱	۱۳- اجتناب از اعلام خلاف واقع
۵۲	۱۴- تکلیف راستی و درستی
۵۴	۱۵- رعایت سوگند
۵۵	۱۶- رعایت شئون شغلی
۵۹	۱۷- رعایت امانت در پژوهش حقوقی

گفتار سوم: ضرورت های اخلاقی ویژه مشاغل قضات، وکالت و کارشناسی رسمی دادگستری....۶۲

۱- ضرورت های اخلاقی ویژه قضات.....	۶۲
الف- اهمیت قضاء و مسئولیت سنگین قاضی.....	۶۲
ب- عدالت قاضی.....	۶۴
ج- بی طرفی، استقلال و توصیه ناپذیری قاضی.....	۶۵
د- شجاعت و قاطعیت.....	۶۷
ه- انجام کار به نحو شایسته.....	۶۸
و- اجتناب از سوء استفاده از موقعیت.....	۷۰
۲- ضرورت های اخلاقی ویژه وکالت.....	۷۳
الف- لزوم دفاع از حق و اجتناب از کمک به ظلم.....	۷۳
ب- دفاع قانونی و لزوم اجتناب از شیوه های غیر قانونی.....	۷۷
ج- اعتدال و انصاف در حق الوکاله.....	۸۱
د- صداقت در بیان وضعیت حقوقی موضوع مورد اختلاف و اجتناب از وعده های واهی.....	۸۳
ه- اجتناب از شیوه های ناصحیح تبلیغ و جذب مشتری.....	۸۶
و- اجتناب از کم کاری به دلیل مسائل حق الرحمه.....	۸۷
ز- اهتمام نماینده حقوقی دستگاههای دولتی و موسسات عمومی.....	۸۸
ح- رعایت مصلحت موکل.....	۸۹
۳- ضرورت های اخلاقی ویژه کارشناسان رسمی دادگستری.....	۹۰
الف- اهتمام در انجام کارشناسی به صورت دقیق و اجتناب از سهل انگاری.....	۹۰
ب- خطر جانبداری و فساد مالی.....	۹۰
ج- انجام کارشناسی توسط همه اعضای هیأت کارشناسی.....	۹۲

فهرست منابع.....۹۴

الف- فارسی.....	۹۴
ب- عربی.....	۹۵